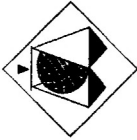

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the Former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yugoslavie

Prijevod

03272570

**DEKLARACIJA OSOBE KOJA JE DALA PISMENU IZJAVU
U SKLADU S PRAVILOM 92 BIS**

Ja,

Prezime, ime: **MURGUZ, Smajo**

Datum i mjesto rođenja: **9. oktobar 1960., Bileća**

Identifikacioni broj: vozačka dozvola **6010090535**

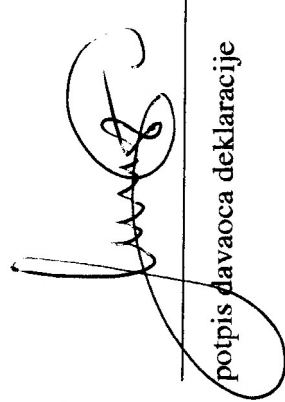
ovime potvrđujem, u prisustvu predsjedavajuće službenice: **Kelly Philpott**

da je sadržaj pismenih izjava koje sam dao dana 18. i 19. septembra 1998., kao I dodatak od 9. marta 2003. godine a koje su priložene ovoj deklaraciji, po mom najboljem znanju i uvjerenju, istinit i tačan.

Uručena mi je i kopija pravila 91 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda na jeziku koji razumijem i znam da protiv mene može biti pokrenut krivični postupak zbog lažne izjave, ukoliko sadržaj mojih pismenih izjava nije istinit i tačan.

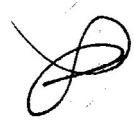
Dana: **9. mart 2003. godine**

U: **Skultuna, Sweden**

potpis davaoca deklaracije

potpis predsjedavajućeg službenika

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague, P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague, Netherlands
Churchillplein 1, 2517 JW La Haye, B.P. 13888, 2501 La Haye, Pays-Bas

1

03272517

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
POČINJENA NA TERITORIJI BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Prezime: Smajo Murguz
Ime: Ime oca:
Nadimak/pseudonim: Pol: muški
Datum rođenja: 9. oktobar 1960. Mjesto rođenja:

Nacionalnost: Bošnjak Vjeroispovijest: muslimanska

Jezik/jezici koje govori: bosanski i švedski

Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuje od navedenih):

Jezici korišteni u toku razgovora: bosanski i engleski

Trenutno zanimanje: Prethodno:

Datum(i) razgovora: 18. i 19. septembar 1998.

Razgovor(e) vodili: Brett Simpson Prevodilac: Vlasta Veličan

Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora: Smajo Murguz, Brett Simpson, Vlasta Veličan

Potpis: /potpisano/

03272518

IZJAVA SVJEDOKA

Rođen sam u Bileći i tamo sam odrastao. Do 1987. godine živio sam s porodicom u selu Prijedor. Školovao sam se u Bileći a zatim završio petogodišnje studije u Mostaru i postao diplomirani ekonomist.

Prijedor je bio u cjelosti muslimansko selo od oko 20 kuća. Nakon što sam se oženio, supruga i ja smo živjeli smo u centru Bileće.

Dana 3. januara 1986. godine, oko pet ili šest mjeseci nakon što sam završio studije, počeo sam raditi u "Bilećanki", velikoj tvornici tekstila u Bileći. Tamo sam ostao tri mjeseca a onda sam 12 mjeseci obaveznog vojnog roka u JNA odslužio u Sarajevu. U martu 1987.vratio sam se da radim u "Bilećanku". U tom preduzeću sam ostao do 1. maja 1992. Na taj dan sam bio direktor prodaje za cijelu Jugoslaviju. U preduzeću je bilo zaposleno 2.400 ljudi, iako je te posljednje godine taj broj varirao.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u opštini Bileća je živjelo 13.800 stanovnika. Od tog broja je 87,2% bilo Srba i 12,8% Muslimana. Bilo je samo nekoliko porodica koje su bile druge nacionalnosti.

U godinama prije sukoba, a i cijelo vrijeme dok sam ja živio i radio u Bileći, ljudi su se u Bileći veoma dobro slagali. Bez obzira da li su bili muslimanske, srpske, hrvatske ili druge nacionalnosti, ljudi su jednostavno živjeli svoj život. Svi smo živjeli zajedno i radili u miru. Mislim da su se stvari počele mijenjati kad se Komunistička partija raspala. Bio sam član Komunističke partije do tog vremena. Kad se formirala SDA, nisam postao njen član, niti sam ikada kasnije postao njen član.

Poznavao sam mnoge od vodećih ljudi iz SDS-a i SDA u Bileći. SDA je u Bileći bila relativno mala stranka. Ta stranka nije imala nijednog člana s visokom naobrazbom.

Predsjednik SDA je bio Miralem Batlak. Sabir Bajramović je bio član odbora stranke.

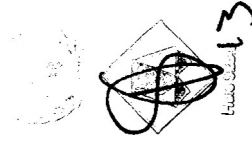
Predsjednik SDS-a je bio Miloš Lero.

Po završetku višestranačkih izbora, rezultati u Bileći nisu donijeli nikakva iznenađenja i SDS je imao prevlast u Skupštini opštine. SDA je dobila 10% glasova, što je značilo između 3 i 5 mandata u Skupštini opštine. Jedan od njih, Alija Isović imenovan je za potpredsjednika. Ovo je bila nevažna funkcija i nije bila plaćena. On je tamo bio samo formalno, ali nije imao nikakve moći.

Milorad Vujović je bio predsjednik Skupštine opštine. Prije izbora je radio kao inženjer elektrotehnike u elektrani u Gackom. Obren Batinić je bio predsjednik Izvršnog odbora.

Goran Vujović je postao načelnik SUP-a. On i ja smo zajedno studirali.

Miroslav Duka je bio komandir policijske stanice, a njegov zamjenik je bio Miomir Miošević.

03272519

Kada su konstituisani opštinski organi, SDS je proglasila Srpsku autonomnu oblast Istočna Hercegovina. Ova samoproglašena oblast obuhvatala je Bileću, Trebinje, Gacko, Nevesinje i Ljubinje.

Postignut je sporazum između SDS-a i SDA da u opštinama gdje su Srbi većina stanovništva imenuju Muslimana na mjesto komandira policije, a tamo gdje su Muslimani većina, Srbin treba da bude komandir policije. Ja sam bio jedini kandidat za taj položaj u Bileći. Razgovarao sam o tome sa ljudima iz Ministarstva unutrašnjih poslova u Sarajevu i složio se da prihvatim ovu funkciju. Sve to je učinjeno preko telefona. Nikada za to nisam dobio nikakav dokument. Moje imenovanje potvrdio je Jusuf Pušina koji je u okviru ministarstva bio zadužen za policiju. Savjetovano mi je da preuzmem dužnost negdje u martu 1991.

U to vrijeme u Bileći SDS je počela organizovati svoj vlastiti policijski odred i obučavati ga. Taj odred je započeo s obukom u kasarni JNA "Moša Pijade" u Bileći. Njihov komandir je bio Spiro Despetić. Odred se zvao "Specijalci". Nekoliko njih je kasnije bilo u rezervnoj policiji zajedno sa mnom, a to sam čuo i od njih samih. Oni su kasnije upotrebljavani za čišćenje područja oko Dubrovnika, Popovog polja i Ravnog.

Kada je ova jedinica bila na obuci, a prije nego što sam ja trebao da preuzmem položaj komandira policije, pozvao sam telefonom gospodina Pušinu da mu kažem o tom SDS-ovom specijalnom odredu. On mi je rekao da znaju za njega, ali da ne mogu ništa učiniti. Onda sam ga upitao kako očekuje od mene da budem komandir policije ako ih ne mogu kontrolisati. Na to mi je on rekao da se na to jednostavno ne obzirem. Mislim da niko u opštini Bileća nije ništa znao o mom imenovanju na mjesto komandira policije. Činjenica je da su oni zapravo djelovali na svoju ruku i da nisu obraćali nikakvu pažnju na vladu u Sarajevu.

Kad je započeo rat u Hrvatskoj, situacija se općenito gledajući pogoršala. Mogu reći da se situacija od tada pa nadalje stalno pogoršavala, dok nije započeo rat u Bosni. Mnogo toga se tada događalo u isto vrijeme, i bilo je mnogo propagande i govora o nacionalizmu. Atmosfera je postala vrlo napeta.

U septembru 1991. godine otišao sam na poslovni put u Beograd, zajedno sa tri rukovodioca srpske nacionalnosti iz našeg poduzeća. Bili smo u službenom autu i naš vozač je bio Srbin. Kad smo se vraćali kući, čuli smo na radiju u autu da je policija u Bileći zaustavila konvoj s oružjem. Kad smo to čuli, svi Srbi u autu su se značajno pogledali, ali niko nije ništa rekao. Nakon dva sata vožnje, nisam više mogao podnijeti čutanje pa sam ih pitao što taj izvještaj na radiju znači. Vozač je onda rekao da zna čije je to oružje, da je to oružje koje smo "mi Srbi" dobili zato što u zapadnoj Hercegovini ima 60.000 vojnika HOS-a koji će doći da nas zakolju. Time je sugerisao da je oružje potrebno za njihovu odbranu i pokazao kako je srpsko stanovništvo izmanipulisano propagandom. U to vrijeme je bilo mnogo srpskih vojnika koji su dolazili i odlazili na front i bilo je mnogo "bajki" o vojnicima HOS-a i ZNG-a.

Kad smo stigli na Tjentište, vidjeli smo specijalne jedinice MUP-a iz Sarajeva kojima je komandir bio Dragan Vikić. Bili su u policijskim vozilima za suzbijanje

03272500

demonstracija i dolazili su iz pravca Bileće. Kad su ih moji saputnici u autu vidjeli, veoma su se uznemirili. U to vrijeme nisam znao, ali sada znam, da su te jedinice MUP-a poslate u Bileću zbog konvoja s oružjem kojeg je zaustavio jedan policajac muslimanske nacionalnosti i zbog nezakonitog smjenjivanja komandira policije. Oni su prije toga bili u Bileći, ali zbog reagovanja Srba na moguću pljenidbu njihovog oružja, nisu poduzeli nikakvu akciju, pošto bi se to pretvorilo u krvoproliće.

Kako smo se približavali Bileći, tako smo nailazili na barikade na cesti. Barikade su postavili i držali Srbi mještani. Neki su bili naoružani automatskim, a neki lovačkim puškama. Barikade su bile podignute da zaustave jedinice MUP-a iz Sarajeva. Jedinice MUP-a prošle su pored njih i dalje za Bileću prije nego što su se vratile u Sarajevo. Nama su dozvolili da prođemo. Kad smo stigli u Bileću, saznao sam što se dogodilo.

Razgovarao sam s dvojicom policajaca koji su u tome učestvovali, Asimom Ćustovićem iz Bileće i zamjenikom komandira /ime nepoznato/ Riđišićem iz Trebinja. Policajci srpske nacionalnosti u te dvije policijske stanice obavijestili su ovu dvojicu policajaca da će u Bileću doći transport oružja. Oružje će stići iz Titograda i Užica u Srbiji. Ćustović i policajac srpske nacionalnosti Slavko Sudžum zaustavili su konvoj na oko 10 kilometara od Bileće. Vidjeli su da su Miroslav Duka i Goran Vujović u prvom vozilu. Vozač kamiona koji je pratio Duku i Vujovića je bio Dušan Kozić. Kozić je iz Ljubinja i bio je član bosanskog parlamenta. Ćustović je propustio Duku i Vujovića, ali je zaustavio kamion s oružjem. Ćustović je zaplijenio kamion i odvezao ga u bilečku policijsku stanicu. Policajac srpske nacionalnosti odvezao je Kozića natrag. Lokalni Srbi su se onda skupili kod policijske stanice i tražili da im se preda oružje. Ćustović je onda odvezao oružje u kasarnu "Moša Pijade". Lokalni Srbi su slijedili kamion, još uvijek u namjeri da preuzmu oružje. U kasarni je komandant postavio prepreku sa dva tenka i na kraju uspio ubijediti ljude da odu.

Međutim, SDS je kasnije ovo oružje razdjelio lokalnim Srbima. Ja lično nisam vidio da se to oružje dijeli, ali sam vidio stotine Srba mještana kako nose oružje. Svaka srpska porodica je imala barem jedan komad oružja. Nije bila tajna da je SDS razdjelio to oružje. Ljudi koje poznajem su mi to rekli, a i vidio sam ih s tim oružjem.

Tog istog dana Miroslav Duka postavljen je za komandira policije, na položaj na kojem sam ja trebao biti. Muslimani u Bileći nisu bili nezadovoljni njegovim imenovanjem na tu funkciju, jer je on bio poznat kao dobar čovjek, dobar radnik i sportista. On je bio karate trener u Bileći i nikada nije pokazivao nacionalističke tendencije. Pokazalo se da smo jako pogriješili.

Dubrovnik je napadnut početkom oktobra 1991. godine. Pozivi za mobilizaciju su tada poslali svim vojno sposobnim muškarcima. Većina Srba se odazvala pozivu, dok muslimansko stanovništvo nije. Svako ko je odbio da se odazove mobilizaciji odmah je smijenjen s funkcije ili otpušten s posla. Kad je započeo rat u Bosni, otpuštene su i sve žene. Jedino što je tada bilo važno je da li si Musliman. Ja sam u to vrijeme mobilisan u rezervnu policiju s naređenjem da se javim u Planu. U to vrijeme je policija još uvijek bila miješovita. U to vrijeme sam bio zamjenik komandira rezervne

03272521

policije i kontrolisali smo saobraćaj, postavljali blokade i čuvali zgrade. Smijenjen sam s ove dužnosti početkom decembra.

U januaru 1992. rezervna policija je ponovo mobilisana. Stigla je naredba od rukovodstva Republike Srpske da sve policijske uniforme moraju imati srpske oznake. Policijska kapa je zamijenjena crnom beretkom. Na prednjoj strani beretke bio je amblem na kojem je bila zastava Republike Srpske. Osnova je bila srpska zastava sa dvoglavim orlom na vrhu zastave. Ova oznaka se nosila i na rukavu. Ove oznake su nosili svi pripadnici srpske policije. Nijedan policajac Musliman nije bio spreman da to učini i to je bio kraj etnički miješane policije. Policajci Muslimani su razriješeni dužnosti i morali su predati oružje, uniforme i opremu. Moje učešće u policiji tada je takode okončano.

Vratio sam se na svoj redovni posao. Moje kolege Srbi bili su neprijateljski nastrojeni prema meni. Nisu htjeli sa mnom razgovarati. Došlo je do toga da više nisu htjeli ni kafu piti sa mnom. Oni bi svi otišli u jednu sobu, a ja bih ostao sam. Javio sam se doktoru u preduzeću, koji je bio moj stari školski drug i dobio nekoliko dana bolovanja. Više nisam mogao podnijeti atmosferu na poslu i osjećao sam se bolje kad sam daleko. Kasnije je doktoru zabranjeno da to radi i morao sam doći na posao i to podnositi. U aprilu 1992. godine sam prestao dobijati platu.

Otrprike u to vrijeme se situacija u Mostaru zaoštrila. Stigli su vojnici JNA i rezervne snage iz Crne Gore. Kolone vojnika su cijelo vrijeme prolazile kroz Bileću. Kad su prolazili kroz muslimanska sela, pucali su na kuće. Bilo je to strašno. JNA je pokušavala iznijeti iz Mostara svo oružje, municiju, opremu i sve što su mogli ponijeti sa sobom, tako da je bilo pokreta u oba smjera. Svako muslimansko selo na putu je napadano nasumice.

Negdje u aprilu sam čuo da su započela hapšenja Muslimana u Gackom i Nevesinju. Srpska propaganda je govorila da su to ljudi koji su imali oružje i spiskove Srba za eliminaciju. Ovi su ljudi bili pritvoreni u hotelu "Termoelektrana". Neke žene i djeca iz ovih krajeva su odvedeni autobusima u Makedoniju i oni su prošli kroz Bileću.

Raspodjela oružja srpskom stanovništvu je imala kao posljedicu pucnjavu širom opštine svake noći. Bilo je mnogo nasumičnog pucanja. Srbi bi hodali naokolo pucajući u zrak iz svog oružja. Za svakog ko nije bio Srbin to je bilo zastrašujuće i ljudi su se povlačili u svoje kuće i nevoljno izlazili iz njih. Sjećam se jedne noći nakon što je fudbalski tim "Crvena zvezda" pobijedio na utakmici. Te noći je bilo velike pucnjave. Pomislili smo da je počeo rat. Grupe Srba su se vozile kroz muslimanska sela pucajući u zrak i zastrašujući ljude.

Podignute su barikade oko Bileće i kretanje Muslimanima je bilo ograničeno. Ako ste bili Musliman, zaustavili bi vas i ispitivali.

Predstavnici Muslimana su se sastajali sa policijom i predstavnicima Skupštine opštine. Ovi susreti su bili spontani. Predstavnici Muslimana iz svake mjesne zajednice su odlazili i pokušali razgovarati o problemima. Bio sam prisutan na dva takva sastanka u opštini. Pokrenuli smo pitanje vojnika koji su prolazili kroz muslimanska sela i pucali po njima, zatim prisilne mobilizacija Muslimana i zabrane

03272522

ulaska Muslimanima u neke od bilećkih kafića. Opštinski predstavnici bi uvijek obećali da će učiniti što mogu da to zaustave, ali je situacija samo postajala sve gora.

Muslimansko stanovništvo je jednostavno gubilo i ono malo kontrole što smo imali nad svojim životom i situacija je postajala opasna.

Dana 1. maja 1992. godine, kad sam došao na posao, zaustavio me je naoružani stražar na ulazu i pokazao mi spisak imena ljudi kojima više nije dozvoljeno da tamo rade. Na spisku su bila samo muslimanska imena. Kad sam ga pitao za razlog, stražar mi je rekao da je on jednostavno dobio takvu naredbu. Iz stražarske kućice sam nazvao Rajka Rogana, generalnog direktora. Otišao sam do njega. Kad sam njega pitao zašto, samo je rekao da mi je do tog dana mogao pomoći, ali da od danas više nikome ne može pomoći. Rekao sam mu da ako se otpuste svi Muslimani, oni više neće imati sredstava za život i da je to ratni zločin. Rekao mi je da on to zna, ali da on ništa ne može učiniti. Rekao mi je da će mi privatno pomoći ako bude mogao. Takođe je rekao da su došla teška vremena i da je to "naredba odozgo".

Dana 9. juna hodao sam kroz Bileću kad je veliki helikopter sletio na fudbalsko igralište u centru grada. Bio sam udaljen otprilike 200 metara. Djeca su počela trčati prema njemu. Vidio sam da ljudi iz njega izlaze, ali sa te udaljenosti nisam mogao vidjeti ko su. Kad su djeca dotrčala natrag, sva su govorila da su stigli Karadžić, Mladić i Stanišić. Stanišić je bio zapovjednik srpske policije za cijelu Bosnu. Svi Srbi u tom području su govorili da su oni stigli. Sve novine su kasnije izvijestile o njihovoj posjeti Bileći. Sastanku je prisustvovalo cijelo srpsko rukovodstvo za istočnu Hercegovinu.

Oni su prisustvovali sastanku u Bileći toga dana. To sam čuo od mog komšije Srbina Mirka Milićevića koji je bio član Skupštine opštine. Pitao sam ga što se događa, a on je rekao da nije dobro. Ispričao mi je da je Karadžić rekao da se uhapsu svi Muslimani koji predstavljaju rizik za "bezbjednost" prema srpskim kriterijima. Predsjednik opštine Trebinje usprotivio se takvom planu. On je rekao da su mnogi Muslimani u vojsci i da su učestvovali u napadu na Dubrovnik, i da je bolje za Srbe da Muslimani služe vojску nego da su u zatvoru. On je bio jedini čovjek koji se usprotivio.

Dobro se sjećam 10. juna. Tog dana počela hapšenja su a moja žena se poradala. Tog dana Hrvati su bombardovali Trebinje. Mojoj ženi su počeli trudovi. Najbliže rodišće je bilo u Trebinju. Pokušao sam na nekoliko mjesta dobiti babicu ili doktora iz Trebinja, ali nisam mogao dobiti nikoga ko bi nam pomogao. Shvatio sam da je moram odvesti u bolnicu u Nikšić u Crnoj Gori, ali nisam imao benzina za auto. Nazivao sam sve ljude kojih sam se mogao sjetiti i napokon sam dobio nešto benzina od jedne Crnogorke, ali budući da sam ja Musliman, bilo mi je zabranjeno da vozim auto. Moj punac je našao jednog prijatelja Srbina koji ju je odvezao u Nikšić. Na putu tamo su ih zaustavili na kontrolnom punktu. Musliman nije mogao napustiti Bileću bez specijalne dozvole. Jedan od policajaca na punktu bio je moj školski drug i on je dozvolio da ona prođe. Moja kćer je rođena u 7:00 sati idućeg jutra i žena mi se vratila nazad u Bileću pet dana kasnije.

Ujutro 10. juna otišao sam do Gorana Vujovića koji je bio moj školski drug misleći da mi eventualno može pomoći da odem u Crnu Goru da budem tamo kad mi se dijete rodi. Rekao mi je da odem do vojnog odsjeka i tražim potvrdu da sam se odazvao

pozivu na mobilizaciju. To sam učinio, ali potvrdi nisam dobio. Nikad nisam ni dobio lični poziv na mobilizaciju pored onog za rezervnu policiju, ali su mi rekli da sam se trebao odazvati javnom pozivu na mobilizaciju.

Krenuo sam natrag Vujoviću, kad sam sreo advokata Dobrivoja Balja koji mi je rekao da se ne vraćam jer su počela hapšenja. Otišao sam do svog auta da bih se vratio kući, ali sam ga ostavio na cesti i otišao pješice do kuće svog punca. Nazvao sam ženu i ona mi je rekla da su hapšenja u toku. Onda sam se odšuljao kroz bašte i dvorišta do kuće. Na putu sam sreo prijatelja Obrena Samardžića i on mi je rekao da se nešto čudno događa. Stigao sam kući i žena mi je rekla da još niko nije dolazio kod nas.

Tog prvog dana su redovne i rezervne policijske snage iz Bileće i Gackog vršile hapšenja.

Kasnije toga dana na moja vrata došlo je pet policajaca. Svi su bili iz Gackog. Gurnuli su me uza zid i pretražili me. Uzeli su moj lični pištolj, futrolu i municiju. Pitali su me za drugo oružje. Pitali su me da li imam automatsko oružje i koliko još Muslimana živi u zgradi. Ovi policajci su imali dva spiska. Na jednom spisku bili su Muslimani koji su imali dozvole za oružje, a na drugom imena Muslimana koje je trebalo uhapsiti. Ja sam bio na spisku ljudi sa dozvolom za oružje. Tog puta nisam uhapšen. Mislim da tada nisam uhapšen zato što nisam bio na spisku ljudi koji su trebali biti uhapšeni.

Tokom ta dva dana, 10. i 11. juna, mnogi muškarci Muslimani su pokušali da pobjegnu, najviše u Crnu Goru. Žene i djeca su mogli otići, ako bi uspjeli ući u autobus koji bi ih odvezao i ako su imali dozvolu.

Od toga dana do dana kada sam uhapšen 4. jula, nisam se usuđivao hodati ulicom. Kada su počela hapšenja, počela je i pljačka muslimanskih kuća. U muslimanskim selima su spaljivane kuće. Jedino selo koje nije spaljeno je moje selo, Prijedor. Stoka je pokradena, kao i sva druga imovina koja je pripadala muslimanskom narodu. Onda su se u mnoge muslimanske kuće useilili Srbi iz Čapljine, Mostara i Stoca.

Dana 4. jula dogovorio sam se sa dva prijatelja Srbina da odvezu mene i moju porodicu u Crnu Goru. Oni su sve organizovali da bi me proveli. Sa mnom i mojom porodicom bili su i Bego Avdić sa porodicom, Amir Ovčina i Kemo Hadžić. Na kontrolnom punktu na carinskom prelazu u Deleuši, carinik s kojim je bio napravljen dogovor nije bio na dužnosti. Carinici su telefonirali policijskoj stanici i 15 minuta kasnije došla su trojica policajaca koji su nas uhapsili. Naše porodice su vraćene kućama. Ta trojica policajaca su bili Mišo Ilić, Radoje Vojnović i Ratko Vujović.

Držali su nas u policijskoj stanici od 8:00 sati ujutro do 1:00 sat popodne. Zajtijevo sam da razgovaram sa Dukom ili Vujovićem, ali mi to nije omogućeno. Dragiša Ivković je rekao da je pokušao nagovoriti Duku da nas puste, ali da mu nije bilo dozvoljeno da to učini. Mogli smo čuti Ivkovića kako razgovara sa Dukom glasno i ljutito, ali to nije pomoglo. Odveli su nas u zatvor koji je napravljen u Đačkom domu. U to vrijeme su tamo bila 72 zatvorenika. Bilo je 70 Muslimana, jedan Hrvat i jedan Srbin, Zoran Radaković. On je bio vlasnik kafića u Bileći u koji su išli Muslimani. Srbi su mislili da on pomaže Muslimanima.

03272524

U tom sam zatvoru bio do 5. oktobra kada sam pušten. Zgrada u kojoj smo bili sastojala se od pet soba, hodnika i jednog WC-a. Zatvor je bio više nego odvratan. Prosječno je tamo bilo zatočeno između 70 i 80 zatvorenika, i bilo je jako tijesno. Neki ljudi su morali spavati sjedeći. Spavali smo gdje god smo mogli. Svi su upotrebljavali taj jedan WC. Ponekad nije bilo vode. Bilo je to usred ljeta i ponekad su vrućine bile nesnosne. U početku rodbina nam je donijela ćebad da na njima spavamo. Pored toga, dva puta dnevno su nam donosili hranu, ali je to kasnije svedeno na samo jednom dnevno. Jedina hrana koju smo dobijali je bila ona koju su nam donosile naše porodice. Ljudi koji su za to bili zaduženi nam nisu davali nikakvu hranu. Nisu nam dozvoljavali da otvoramo prozore. U početku su stražari bili rezervni policajci, a nakon mjesec dana je došla redovna policija iz Bileće. Oni su smatrali da su rezervni policajci preblagi.

Crveni krst nas je posjetio 18. augusta. Naše su ih žene zvale i molile da dodu i posjete nas. Goran Vujović i Duka su došli i rekli nam da je nama dosta udobno u poredenju sa srpskim zatvorenicima u muslimanskim zatvorima. Rekli su i da muslimanski vojnici bacaju srpsku djecu životinjama u sarajevskom zooološkom vrtu.

Novopridošle zatvorenike su po pravilu tukli prvog dana u zatvoru. Rekli su mi da očekujem batinanje. U otprilike 6:00 sati naveče tog prvog dana policajac Nedo Delić odveo je Amira Ovcinu. Čuo sam Amira kako vrišti od batina. Kad se vratio u sobu, vidio sam tragove čizama svuda po Amirovoj bijeloj majici. Amira su već jednom teško pretukli kad je prvi put uhapšen 10. juna. Tada je bio prebačen u bolnicu jer mu je puklo slijepo crijevo i kad su ga otpustili iz bolnice ponovo je uhapšen zajedno sa mnim.

Kad se Amir vratio u sobu, Delić je zahtijevao da ja idem s njim. Jedan od stražara, Mladen Mićun, založio se za mene i nisu me odveli. Ista stvar se ponovila sutradan kad je Mićun opet za mene intervenisao.

Nakon posjete Crvenog krsta do batinanja je dolazilo gotovo svakodnevno. Oni ljudi koji su bili premlaćeni prije premješteni su u bolnicu tako da ih se nije moglo vidjeti za vrijeme posjete. U prosjeku su izvodili pet zatvorenika dnevno na batinanje. Stražari koji su najviše odgovorni za batinanja su Delić, Nedo Kuljić zvani Zeka, Radomir Bojović, Zeljko Ilić, Mišo Ilić i Dragiša Ivković.

Nikad nisam vidio Duku da batina ljude u ovom zatvoru, ali sam znao da je on bio najgori od svih u zatvoru iza SUP-a. Nikada nisam vidio ili čuo da Goran Vujović učestvuje u nekom maltretiranju, ali on je bio šef cijele policije.

Negdje oko 10. avgusta oko devetoro ljudi dovedeno je u naš zatvor iz SUP-a. Sve sam ih poznao, ali ih nisam mogao prepoznati jer su im lica bila izobličena od batina. Rekli su mi da ih je tukao Duka nakon što su Srbi izgubili dosta ljudi u bici kod Stoca. Ti su ljudi premješteni u bolnicu kad je došao Crveni krst.

Branko Rogan je bio stražar koji je redovno tukao zatvorenike. On je često bio pod uticajem alkohola i bio je veoma agresivan. Jednom sam ga vidio kako udara pesnicom u lice Sreću Kljunaka.

03272525

Batnanje je po pravilu počinjalo prozivanjem određenog zatvorenika. Čim bi izašao iz sobe, započinjalo je batnanje. Zatvorenika bi odveli do ulaza u zatvor gdje je bio hodnik i nekadašnji restoran. Tamo bi ga najviše tukli, prije nego bi ga vratili u sobu. Batnanje se obično sastojalo od udaraca šakama i nogama.

Kad je došao Crveni krst, oni su popisali naša imena i dali nam cigarete. Stražari su nas slušali dok smo s njima razgovarali. Uspjeli smo im ipak preko prevodioca prenijeti kako smo tretirani. Prevodilac nam je rekao da oni znaju kako se sa nama postupa.

Negdje oko pet sati popodne dana 1. septembra Dragiša Ivković je ušao u sobu u kojoj sam se nalazio. Rekao je da su mu drugi zatvorenici ispričali da vodim dnevnik i da mi se ništa neće dogoditi ako mu ga dam. Kad je Ivković otišao, Mišo Ilić me je pitao gdje mi je dnevnik i ja sam mu rekao da je kod moje kuće. Krijumčario sam iz zatvora stranice sa mojim zabilješkama preko moje žene, kad mi je donosila hranu. Ilić i Radomir Denda su onda otišli do moje kuće i uzeli te zabilješke. Kad su se vratili, htjeli su da im pročitam neke od bilježaka koje sam napisao.

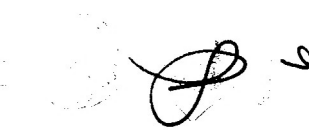
Idućeg dana je došao Neđo Kuljić i naredio da izadem. Morao sam da idem s njim do restorana. Na sredini poda je bila crna kutija sa drškom i dva kabla od otprilike dva metra dužine. S kraja kablova su virile žice. Pitao me zašto ga zovem Zeka u bilješkama. Rekao sam mu da je to ime pod kojim ga znam. Naredio mi je da čučnem i onda mi je omotao žicu oko jednog prsta na svakoj ruci. Naredio mi je da držim ruke razdvojene. Rekao mi je da će me zaklati ukoliko na budem držao ruke razdvojene. Onda je okrenuo ručku. Doživeo sam strahovit udar koji me je bacio na leđa. Izgubio sam svijest. Polio me vodom da me osvijesti i to ponovio još dvaput. Svaki put bih od veoma bolnog strujnog udara izgubio svijest. Svaki put bi me polio vodom da me osvijesti.

Kad me vratio u sobu, rekao mi je da će mi idući put zguliti kožu s tijela. Takođe mi je rekao da je htio da me zakolje, ali da su mu naredili da to ne čini. Te sam noći imao užasne bolove i grčeve u mišićima.

Znam da je najmanje deset drugih zatvorenika bilo podvrgnuto ovim električnim šokovima. Osim Kuljića, još su ih upotrebljavali Ilić i Denda. Nakon ovog mučenja, imao sam veoma bolne napade bubrega.

Nakon nekoliko dana su izvedeni Arif Avdić i Salko Avdić i podvrgnuti istom mučenju. Dok su bili vani, čuo sam ih kako vrište. Nisu se vratili i mislili smo da su sigurno ubijeni. Nakon otprilike jedan i po sat, Kuljić i Mišo Ilić su me izveli iz sobe. Kuljić mi je pokazao svoju desnu ruku koja je bila sva krvava. Rekao mi je da se posjekao dok se brijao. Odveli su me u jednu prostoriju gdje sam vidio Arifa i Salka kako leže na podu bez svijesti. Na mjestu gdje su ležali bilo je puno vode. Kuljić mi je rekao da su se oni međusobno potukli.

Tada je stigao policajac Stajić i ukorio Kuljića i Ilića za ono što su napravili. Stajić me vratio u sobu. Arif i Salko su odvedeni u samicu u SUP-u gdje su ostali dvije sedmice. Kad su se vratili, rekli su mi da su ih podvrgavali elektrošokovima. Salko je rekao da su mu žice bile povezane za genitalije, uši i bradavice. Bili su izloženi nasilju i u samici. Kad su se vratili, tog istog dana stigla je delegacija iz Evropske organizacije

03272526

za saradnju i sigurnost. Salko im je ispričao što mu se dogodilo. Jedan od zatvorenika Azim Đapo zvani Ako razgovarao je na njemačkom s jednim od tih ljudi i oni su znali što se tu događalo.

Tog istog dana je Mišo Ilić ponovo napao Salku. Tukli su ga u trpezariji i to kundakom puške. Ilić mu je i prijetio i stavio pištolj u usta. To je bilo zato što je razgovarao s delegacijom.

Nakon nekoliko dana, otprilike u 11:00 sati naveče, spavao sam u velikoj sobi. Čuo sam otvaranje vrata i pištavi zvuk. Jedan od zatvorenika je počeo vikati: "Otrov." U isto vrijeme sam čuo pucnjeve i neko je vikao vani da su to Beli orlovi. Sabir Bajramović mi je kasnije rekao da je otvorio prozor i vidio Duku vani. Duka mu je naredio da zatvori prozor i istovremeno ispalio metak iznad Sabirove glave. Nekoliko kanistera suzavca i zagušljivca su ubačeni i u tri sobe. Soba u kojoj sam bio je jedina u koju nije ubačena limenka, ali smo ipak svi osjetili posljedice. Svi su utrčali u našu sobu, ali je u njoj postalo jednako nepodnošljivo. Vidio sam Radeta Nosovića kako pokušava ubaciti limenke u našu sobu, ali smo uspjeli naš prozor zadržati zatvoren. Drugi policajci koje sam vidio su Mišo Ilić, Željko Ilić i Radomir Denda. Ljudi su pokušavali pokriti limenke ćebadima, ali to nije pomoglo. Policajci su vikali: "Prokleti Turci, zaklaćemo vas." Pucali su u zrak iz oružja. Svi smo sophtali i gušili se. Od toga smo svi povraćali i oči su nam bile užasno nadražene.

Idućeg dana su u zatvor postavljeni dodatni stražari i više nam nisu dozvoljavali posjete članova porodica. Vrata u Đački dom su bila zaciđana ciglama a svi prozori zakovani daskama. Druga vrata zgrade koja su bila metalna su već prije zavarena. Jedini otvor u zgradi je bila rupa veličine oko 50 sa 50 centimetara. Tada je u zgradi bilo oko 70 ljudi i ta rupa je svima bila jedina veza sa vanjskim svijetom.

Kad se ovo zbilo, Sajto Bajramović je bio veoma bolestan. Mokrio je krv i imao je napade. On je bio iz grupe ljudi koje je Duka napao i doveo u naš zatvor. Molili smo stražare da mu se pruži medicinska pomoć, ali ga oni nisu mogli iznijeti nakon što su tako hermetički zatvorili zgradu. Prošla je još jedna sedmica prije nego što su provalili metalna vrata.

Nekoliko dana prije nego što sam oslobođen, dobili smo upitnik koji je sastavila bilečka policija. U njemu je pisalo: "Dobrovoljno napuštam Bileću ..." i postojala je mogućnost da kažemo da li hoćemo da idemo u "Srbiju, Crnu Goru ili u neku drugu zemlju", ili "da li želimo ostati u Bileći". Samo dvojica su na formularu napisali da žele da ostanu u Bileći. Te noći su ih premlatili i natjerali da se predomisle. Ja sam napisao "Makedonija" budući da tamo imam prijatelja i znao sam da mogu boraviti kod njega. U formularu se takođe tražilo da navedemo koga želimo povesti sa sobom.

Nekoliko dana prije ovoga, Srbi mještani dolazili su i pitali nas što želimo prodati. Stvar je u tome da niste mogli tražiti više od 100 njemačkih maraka za bilo što, jer ako ne biste pristali da prodate auto, namještaj ili stoku, ionako ne biste dobili ništa. Oni bi to ionako uzeli.

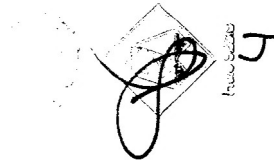
Popodne 5. oktobra pročitao je spisak imena i tim ljudima je naredeno da idu do WC-a. Ti ljudi odvedeni su u zatvor u SUP-u. U to je vrijeme bilo ukupno 153 zatvorenika u oba zatvora i 38 ih je ostalo u zatvoru u SUP-u. Ostali su oslobođeni i ja sam bio u

03272527

toj grupi. Niko nam nije rekao zašto nas oslobodaju, a one druge ne. Nakon tog dana Đački dom više nije bio u upotrebi kao zatvor. Iz zatvora u SUP-u je nešto kasnije oslobođeno 37 zatvorenika. Fehrata Avdića je ubio Duka u zatvoru u SUP-u.

Naše porodice su došle do zatvora i otišli smo autobusima koji su došli po nas. Odvezli su nas u Crnu Goru.

03272528

POTVRDA SVJEDOKA

Izjava mi je glasno pročitana na bosanskom jeziku i sadrži sve što sam rekao, po svom znanju i sjećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svjestan sam da se može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991, kao i da mogu biti pozvan da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 19. septembra 1998.

POTVRDA PREVODIOCA

Ja, Vlasta Veličan, prevodilac, potvrđujem sljedeće:

- 1) Odgovarajuće sam kvalifikovana i ovlaštena od strane Sekretarijata Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. da prevodim sa bosanskog jezika na engleski jezik, kao i sa engleskog na bosanski jezik.
- 2) Smajo Murguz mi je dao do znanja da govori i razumije bosanski jezik.
- 3) Gore navedenu izjavu sam usmeno prevela sa engleskog na bosanski jezik u prisustvu Smaje Murguza koji je, po svemu sudeći, čuo i razumio prijevod ove izjave.
- 4) Smajo Murguz je potvrdio da su, po njegovom znanju i sjećanju, činjenice i ostalo navedeno u ovoj izjavi istinite, onako kako sam ih prevela što je potvrdio svojeručnim potpisom na predviđenom mjestu.

Datum: 19. septembar 1998.

Potpis: Vlasta Veličan

